

Naar Kvinden skal være baade Far og Mor.

I Anledning af „Børnelovens“ Revision.

Af Thordur Tomasson.

I.

Der er en Sag, som jeg beder om Lov til at belyse for dette Blads Læserinder. Jeg mener, Tidspunktet er der nu, *da Børneloven skal til Revision*, og det i den Anledning nedsatte Udvalg har afgivet sin Betænkning.

Det er ikke hele Børneloven, jeg her vil sætte under Debat, men et enkelt Punkt, som dog er af vidtrækkende Betydning.

Jeg tænker paa Samfundets Pligter overfor de Hjem, hvor Kvinden skal være baade Far og Mor. Og først og fremmest paa saadanne Tilfælde, hvor en uformuende Enke sidder tilbage med en Flok Børn, som hun er ene om baade at forsørge og at opdrage.

Som bekendt har vi faaet en Lov, i Følge hvilken en Enke faar en vis Understøttelse til hvert af de uforsørgede Børn. Men denne Understøttelse er saa knap, at den bogstavelig talt hverken er til at leve eller dø af. Moderen er nødsaget til at søge at erhverve det væsentlige til sit og Børnens Underhold ved Siden af. Dette er i og for sig en Meningsløshed — som alle halve Forholdsregler. Moderens Opdragergerning er af saa overordentlig Vigtighed for det hele Samfunds Trivsel, at der ikke, hvor ellers god Vilje og personlig Evne er til Stede, bør lægges den uoverkommelige Vanskeligheder i Vejen. At en Moder, som er Enke, selv maa erhverve noget til Hjælp, er der ikke stort at sige til. Hun kan have nogen Beskæftigelse, som tillader hende at blive ved Hjemmet og Børnene Dagen igennem. Men Beskæftigelse af den Art er i Almindelighed ikke saa lønnende, at hun paa den Vis uden at blive tidlig opslidt kan fortjene det væsentlige til Underholdet og dog passe Hjem og Børn forsvarlig. I de fleste Tilfælde maa da en saadan Moder søge sit Erhverv uden for Hjemmet, og dette maa da til Dels skøtte sig selv. At dette er aldeles uforsvarligt med Henblik paa Børnene, tiltrænger ingen nærmere Paavisning. Navnlig maa enhver Moder, der selv lever under blidere Kaar, kunne føle dette. Børn trænger til at være under kærligt og kyndigt Opsyn Dagen igennem. Alle vi, der selv har Børn, som vi har kunnet vide under forsvarligt

Tilsyn tidlig og silde, maa kunne forstaa, hvor det maa fylde en stakkels Moder med pinlig Bekymring at færdes daglig borte fra Hjemmet og arbejde for andre, medens hendes egne smaa er overladt til sig selv. Men hun maa bøje sig under Aaget. Nødvendigheden er over hende. Den eneste Udvej er Fattigvæsenet. Og det er ikke en Gang en virkelig Udvej. Ogsaa dets Ydelser er karrige. Og dertil krænkende for en ærekær Kvinde. At leve under saadanne Betingelser kan i Længden kun virke demoraliserende selv paa stærke og dygtige Naturer. Og hvad maa ikke de Børn savne, hvis Moder har saadanne Kaar, — selv om de for øvrigt slipper nogenlunde helskindet igennem deres Barndom baade fysisk og moralsk! Der er i Sandhed her noget at tænke over for Danmarks lykkeligere stillede Mødre — og Kvinder i det hele. Og nu har jo Kvinden Indflydelse paa Lovgivningen og derigennem paa det offentlige Samfundsliv.

Dog er det ikke egentlig „Enkeloven“s Mangler, jeg vilde rejse Drøftelse af her. Det er „Børneloven“, jeg har for Øje.

Thi sæt, at saadanne Børn, hvis Hjemlivs Kaar jeg ovenfor har peget paa, ikke slipper helskindet igennem. Sæt, at de tager kendelig Skade af den Vanrøgt, de nødvendigvis bliver udsat for. Saa er det jo, at „Børneloven“ skal træde i Virksomhed. Og nu er der et bestemt Punkt i denne Lov, som jeg vilde drage frem til kritisk Bedømmelse.

Lad os antage, at et enkelt Barn af Flokken i et Hjem, hvor Mor skal være baade Far og Mor, skejer ud, rimeligvis eller blot muligvis fordi Mor maa gaa paa Arbejde og har maattet lade Børnene gaa aandelig talt „for Lud og koldt Vand“. Sagen kommer for Værgeraadet, hvor den udslidte Mor og det forhutlede Barn maa give Møde. Værgeraadets Medlemmer har den dybeste Medynk med de to, bl. a. fordi man faar det stærkeste Indtryk af, at hvad der her er i Vejen, ikke skyldes Brist i Moderens moralske Evne eller Vilje, men simpelthen dette, at hun ikke kan passe paa sit Barn. De økonomiske Forhold tvinger hende til de fleste Dage at arbejde borte fra sit Hjem. Hvad kan

nu Værgeraadet gribe til for at hjælpe dette ulykkelige Forhold i Lave? Svaret lyder simpelt hen: *intet*. Thi Loven kender ingen *tilfredsstillende* Udvej og hjemler ikke Værgeraadet noget *brugbart* Middel. Der er kun eet, der kan gøres, men dette bringer netop *ikke* Sagen i god og naturlig Lave: Barnet kan fjernes fra Hjemmet. Forældremyndigheden overdrages fra Moderen til en Institution, og den arme lille anbringes i et Opdragelseshjem eller i Pleje hos fremmede Folk.

Ærligt talt: er dette ikke skammeligt og i Grunden oprørende for al menneskelig Følelse? Betænk, at her er ikke Tale om saadanne Tilfælde, hvor Moderen er moralsk ude af Stand til at være Mor for sit Barn. Saadanne Tilfælde forekommer uægtelig ulykkeligvis i stor Mængde, og *dér* er der intet andet at gøre end søge at redde, hvad reddes kan ved at gribe til at fjerne Barnet og skaffe det bedre Kaar anden Steds. Men hvad jeg her sigter til, er saadanne Tilfælde, hvor der ikke er andet at bebrejde Moderen, end — hendes uforskyldte Fattigdom. Er det da en Forbrydelse at være fattig — oven i Købet en Forbrydelse, der fortjener at straffes paa den brutaleste, hjerteløseste Maade — med den Lidelse og Krænkelse, det er for et kærligt Moderherte at blive *saaledes* berøvet sit Barn. Ogsaa en fattig Mor kan elske sit Barn, lige saa inderlig som den rigge. Det er der vel ingen *rigtig* Mor, der tvivler om.

Ja, men hjemler da Loven virkelig ingen anden Udvej?

Tilsyneladende vel nok, men *ingen*, der *forslaar*.

I den hidtil gældende Børnelov af 14. April 1905 er der ganske vist i § 10 taget Hensyn til Tilfælde af den her skitserede Art. Der læses her *saaledes*: „Værgeraadet skal, naar slette økonomiske Forhold i Hjemmet skønnes at være den egentlige Aarsag til Børnens Vanrøgt, gøre Bestyrelsen for „De fattiges Kasse“ (siden Lovene af 4. Maj 1907 og 29. April 1913: „Hjælpekassen“) eller Kommunalbestyrelsen opmærksom paa Hjemmet, for at de fornødne Foranstaltninger eventuelt kunne blive truffet.“

Denne Bestemmelse er Udtryk for